

TYÖELÄKE-
KUNTOUTUKSEN
SUUNTAVIIVAT

2020

Työeläkekuntoutus

Työntekijän eläkelain mukaan vakuutetulla on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen, jos sairaus aiheuttaa hänelle uhkan joutua työkyvyttömyyseläkkeelle ja ammatillisella kuntoutuksella voidaan tätä uhkaa siirtää tai estää. Laissa on lisäksi mainittu euromäärä, joka työntekijän tai yrittäjän on tullut ansaita edeltävän viiden vuoden aikana. Tällä euromäärällä on haluttu kohdentaa työeläkekuntoutusta vakuutusperiaatteen mukaisesti työelämään vakiintuneille työntekijöille ja yrittäjille.

Työeläkekuntoutuksen tarkoituksena on antaa työntekijälle tai yrittäjälle mahdollisuus jatkaa työelämässä sairaudesta huolimatta. Yksilölle se tarjoaa pidempää työuraa, parempaa toimeentuloa ja myös aikanaan parempaa eläketurvaa. Työnantaja voi säilyttää osaavan työntekijän ja myös säästää eläkekustannuksissa. Ja samalla toteutuu työeläkejärjestelmän ja koko yhteiskunnan tavoite työurien pitenemisestä.

Työeläkekuntoutus on lakisääteistä ja yksittäisellä vakuutetulla on sen mukaisiin päätöksiin muutoksenhakumahdollisuus häntä koskevista kuntoutuspäätöksistä. Työeläkekuntoutus kohdistuu aina yksittäiseen työntekijään tai yrittäjään. Eläkevakuuttajat voivat myös tukea asiakasyritystensä työhyvinvointitoimintaa. Sen tavoite on kuntoutuksen tavoin auttaa työntekijöitä jatkamaan työelämässä mahdollisimman pitkään. Työhyvinvointitoiminta kohdistuu koko yritykseen tai ainakin laajempaan työntekijäryhmään ja vaiheeseen, jossa ei vielä ole työkyvyttömyyden uhkaa.

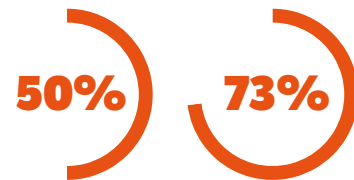
Tammikuussa 2016

Työeläkevakuuttajat Tela ry

Havainnointia työeläkekuntoutuksesta

SUOMALAISEN SOSIAALIPOLITIIKAN MENESTYSTARINA

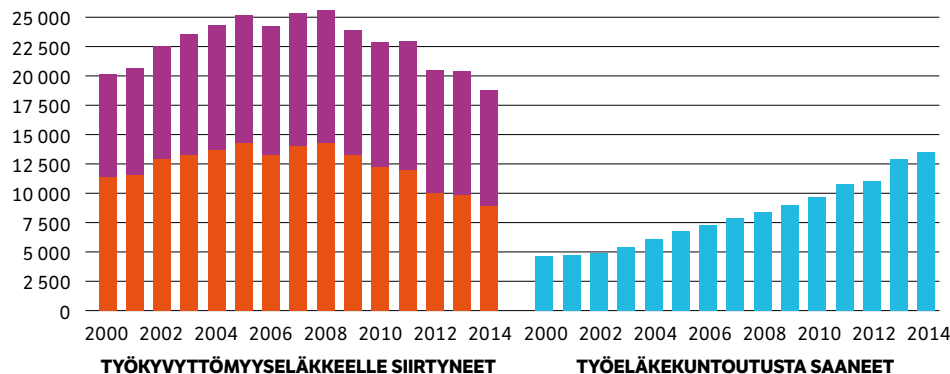
Koko työeläkejärjestelmää koskeva työeläkekuntoutuksen tilastointi aloitettiin vuonna 1991. Kuntoutujien määrä on sen jälkeen kasvanut 25-kertaiseksi ja vuonna 2014 siihen osallistui 13 307 työntekijää tai yrittäjää. Kuntoutujien määrän kasvu on ollut tasaista ja siten hallittua. Kuntoutujien painopiste on siirtynyt vanhempiin ikäryhmiin ja siten lähemmäs uhkaavaa työkyvyttömyyttä. Kuntoutuksen tuloksellisuus on kautta vuosien ollut hyvä ja kustannukset ovat pysyneet kohtuullisina. Tästä kasvutarinasta on syytä olla ylpeä.

Työhön palanneita oli vuonna 1999 50 % ja 2014 73 %.

1,8

Investoinnin takaisinmaksu on 1,8 vuotta.

TUNNETTU JA HYVÄ IMAGO

Työeläkekuntoutusta pidetään hyvin toimivana ja tehokkaana järjestelmänä, jolla on kiinteä kytkös työelämään ja jonka tulokset ovat kuntoutusjärjestelmistä parhaat. Myös kuntoutuksen aikainen toimeentuloturva on työeläkekuntoutuksessa parempi kuin Kelan tai työhallinnon kuntoutuksessa. Samalla työeläkekuntoutuksen koetaan kuitenkin olevan jotenkin irrallaan muusta kuntoutusjärjestelmästä ja palvelevan asiakkaita, joiden kuntoutusmahdollisuudet muutenkin ovat muiden järjestelmien asiakkaita paremmat. Työeläkekuntoutuksen imago on yllättäen varsin samanlainen kuin työterveyshuollolla; alansa parhaiten toimiva järjestelmä, mutta kohdistuu enemmän yhteiskunnan hyväosaisiin.

- Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet
- Kuntoutustuki
- Työeläkekuntoutusta saaneet

Vuosina 2000–2014 työeläkejärjestelmästä varsinaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet ja työeläkekuntoutusta saaneet (Lähde: Eläketurvakeskus)

KUNTOUTUSJÄRJESTELMIEN HAJANAINEN KEHITYS LUO PAINETTA

Kuntoutusjärjestelmien kehitys kulkee eri suuntiin. Kelan kuntoutuksen kriteerejä on laajennettu ja samalla Kela on joutunut taloudellisista syistä supistamaan useita, etenkin työssä oleville tarkoitettuja kuntoutusmuotoja. Työhallinto on myynyt osan kuntoutustoiminnastaan ja asiakastapauksissa työhallinnon kuntoutus on yhä vähemmän esillä. Tämä lisää odotuksia työeläkekuntoutukseen.

Havainnointia työeläkekuntoutuksesta

TOIMII PAREMMIN ISOILLA KUIN PIENILLÄ TYÖPAIKOILLA SEKÄ YRITTÄJIEN TAI TYÖTTÖMIEN KOHDALLA

Työpaikkakuntoutuksessa työeläkekuntoutuksen vahvuutena on kiinteä yhteys työpaikkaan, sen henkilöstöhallintoon, esimiehiin ja työterveyshuoltoon. Näiden tukijärjestelmien puuttessa käytämme Työhölkuntoutumisen palveluverkoston asian- ja paikallistuntemusta. Siitä huolimatta tulokset eivät ole näissä kasvavissa asiakasryhmissä riittävän hyviä.

HAASTEENA TALouden TAAPERRUS, SOTEN UHKAT TYÖTERVEYS- HUOLLOLLE JA KUNTOUTUSKENTÄN PIRSTALEISUUS

Työeläkekuntoutus ei suinkaan ole irrallaan muusta yhteiskunnasta, vaan vallitseva taloustilanne, vireillä olevat lakiuudistukset ja muun kuntoutuskentän hajanaisuus näkyvät myös työeläkekuntoutuksessa – vaikeuttaen sen toimintaa. Työnantajien mahdollisuudet työkokeiluihin ovat heikentyneet ja toimijakentän myllerrykset katkovat vaikiintuneita yhteistyösuhteita. Toisaalta sote tuo mahdollisuuden kuntoutuksen paremmasta kytkeytymisestä hoitoon.

Työeläkekuntoutuksen tärkeimmät kehityssuunnat

KUNTOUTUJIA ON LÄHI-VUOSINA ENEMMÄN KUIN TYÖKYVYTTÖMYYS-ELÄKKEELLE SIIRTYVIÄ

Vuonna 2014 työeläkelakien mukaiselle kuntoutustuelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 18 806 henkilöä ja työeläkekuntoutukseen osallistui 13 307 henkilöä. Jos kummankin luvun kehitys jatkuu viime vuosien kaltaisena, kuntoutujien määrä ylittää työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrän vuosikymmenen loppuun mennessä. Tämä kuvaa hyvin työeläkekuntoutuksen tuomaa muutosta koko työeläkejärjestelmään; järjestelmä antaa sairauden kohdatessa sekä turvaa (toimeentuloa) että myös konkreettista tukea uhanalaisessa työtilanteessa. Tämä on iso muutos työeläkejärjestelmän julkisessa kuvassa.

18 806
|
13 307

Vuonna 2014 työeläkelakien mukaiselle kuntoutustuelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 18 806 henkilöä ja työeläkekuntoutukseen osallistui 13 307 henkilöä.

AUTTAA IHMISTÄ TYÖHÖN ASTI

Työeläkekuntoutuksen tavoite on auttaa työntekijää ja yrittäjää jatkamaan työelämässä. Kuntoutuksella tulee olla oma nykyistä näkyvämpi roolinsa myös työelämän epävarmuuden edellyttämässä muutosturvassa. Kuntoutujan tai osatyökykyisen voi olla vaikea löytää uutta, terveydentilalle sopivaa työtä. Työeläkekuntoutuksen tulee nykyistä enemmän tukea kuntoutujia aina uuteen työhön työllistymiseen asti. Kuntoutunut ihminen tuo järjestelmälle säästöjä, mutta vasta työllistynyt ihminen tuo myös tuloja.

TYÖTERVEYSHUOLTO ON STRATEGINEN YHTEISTYÖKUMPPANI

Työterveyshuolto on ammatillisessa kuntoutuksessa löytänyt paikkansa työpaikan ja erikoissairaanhoidon välissä. Se on työeläkekuntoutuksen tärkein yhteistyötaho, jonka rooli on kuitenkin muuttamassa. Työterveyshuollon sisällön ja toimintatapojen kehittäminen työkykyä ja työhön paluuta tukevaan suuntaan on tarkoituksenmukaista myös työeläkekuntoutuksen kannalta. Työterveyshuollon ja työeläkekuntoutuksen välillä vallitsee aiempaa selvempi kohtalonyhteys.

Työeläkekuntoutuksen tärkeimmät kehityssuunnat

Työeläkevakuuttajien tulee rohkeasti etsiä uusia toimintamuotoja yrittäjien kuntoutukseen.

YRITTÄJIEN KUNTOUTUKSEEN UUSIA MUOTOJA

Työeläkevakuuttajien tulee rohkeasti etsiä uusia toimintamuotoja yrittäjien kuntoutukseen. Yrittäjän työkokeilun yhteydessä voidaan tukea myös yrittäjän ammatillisia valmiuksia yritystoiminnan harjoittamiseen. Eläkevakuuttajien viestinnässä korostetaan yrittäjän asianmukaisen yrittäjätyötulon merkitystä yrittäjän sosiaaliturvan määrittäjänä. Nykyisin yrittäjien kuntoutusta vaikeuttaa pienestä yrittäjätyötulosta johtuva niukka kuntoutuksen aikainen toimeentulo.

PALVELUJEN DIGITALISOINTI

Työeläkekuntoutuksen toimeenpanoa ja toimivuutta voidaan merkittävästi kehittää ottamalla käyttöön uusia sähköisiä työ- ja yhteydenpidon välineitä. Tällä hetkellä osa yhteydenpidosta on siirretty sähköiseksi luomalla sähköisiä lomakkeita tai liitteitä, mutta varsinaisen digiloikka on vielä tekemättä. Palvelujen digitalisointi on yksi työeläkevakuuttajien välisen kilpailun keino, mikä koskee myös työeläkekuntoutusta. Kuntoutujien valmiudet sähköisten välineiden käyttöön ovat paremmat kuin eläkevakuuttajien muilla henkilöasiakkailta.

PROFIILIN NOSTO

Työeläkekuntoutus on työeläkejärjestelmän etuuksista ainoa konkreettista tukea tarjoava etuus, jonka merkitystä työeläkebrändissä tulee lisätä. Työeläkekuntoutuksen tulee olla muille kuntoutustoimijoille ja etenkin palveluntuottajille haluttu yhteistyökumppani, jonka kanssa yhteistyön koetaan toimivan. Samalla työeläkekuntoutuksen houkuttelevuus myös osaavien kuntoutusammattilaisten työpaikkana lisääntyy.

Kolme työtapakysymystä

**Tukea
kuntoutujan
läheltä.**

1

TYÖTERVEYSHUOLTO KOORDINOIMAAN TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAA KUNTOUTUSTA

Työeläkevakuuttajat tukevat työterveys-
huollon nykyistä suurempaa roolia
ja vastuuta työpaikalla tapahtuvasta
kuntoutuksesta. Voidaanko työkei-
lun tuloksellisuutta parantaa liittämällä
siihen esimerkiksi työfysioterapeutin
ergonomiaohjausta tai työolosuh-
teiden kuormittavuuden arviointia
tai työterveyspsykologin antamaa
ohjausta ja valmennusta? Työterveys-
huollon valmiuksia kuntoutusproses-
sien kokonaisuuden hahmottamiseen
ja johtamiseen lisätään.

2

PALVELUNTUOTTAJIEN MONIPUOLISEMPI HYÖDYNTÄMINEN

Työhönkuntoutumisen palveluver-
koston toimijoiden osaamista pienten
työpaikkojen ja yrittäjien kuntoutuksen
tukemisessa lisätään. Palveluvalikoi-
maan tulee saada nykyistä enemmän
konkreettisesti työpaikalle ulottuvaa
ja pitkäkestoisempaa tukea. Osaa pal-
veluntuottajista tuetaan kehittämään
itselleen valmiuksia myös yrittäjyyden
ja yritystoiminnan tukemiseen, jolloin
heitä voidaan hyödyntää myös yritys-
toiminnan huonosta toimivuudesta joh-
tuvan kuormittumisen vähentämiseen.

3

TOIMEENPANON TEHOKKUUDEN PARANTAMINEN

Työeläkekuntoutuksesta on tullut toi-
meenpanon kannalta volyymituote, jol-
loin eläkevakuuttajien on varmistettava,
että heidän toimintaprosessinsa ovat
tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset.
Kuntoutuksen aikaisessa kustannusten
korvaamisessa on päästävä entistä
suurempaan yksinkertaistamiseen,
jolloin kuntoutuksen asiantuntijoiden
työaikaa jää paremmin itse kuntoutus-
prosessin suunnitteluun ja tukemiseen.

Kolme kohtalonkysymystä

Jos työterveyshuollon työhön paluuta tukeva toiminta romutetaan, työeläkekuntoutuksen edellytykset heikkenevät vakavasti.

1

TYÖTERVEYS- HUOLTOON KOHDISTUVAT UHAT OVAT UHKA MYÖS TYÖELÄKE- KUNTOUTUKSELLE

Suurin osa työeläkekuntoutuksen asiakkaista tulee työterveyshuollon ohjaamina ja työterveyshuollolla on merkittävä rooli myös työpaikkakuntoutuksen tukemisessa ja seuraamisessa. Jos työterveyshuollon mahdollisuudet tukea pitkittyneiden sairaslomien jälkeistä työhön paluuta sote-uudistuksessa tai korvausjärjestelmän muutoksissa menetetään, työeläkekuntoutukseen ohjautuu vähemmän asiakkaita ja reaalisenä uhkana on työkyvyttömyyseläkkeiden määrän kasvaminen.

2

ROOLISÄILYTETTÄVÄ KIRKKAANA

Työeläkekuntoutuksessa kuntoutuksen tavoite on muita kuntoutusjärjestelmiä selkeämmin tukea työurien pidentymistä. Siksi Telan ja työeläkevakuuttajien on huolehdittava, että tulevissa kuntoutusjärjestelmän muutoksissa ammatillisen kuntoutuksen kultaisena standardina nähdään työeläkekuntoutus, jota muut kuntoutusmuodot tukevat ja täydentävät.

3

TOIMIVAT KEINOT MUUTTUVAAAN TYÖELÄMÄÄN

Työelämä muuttuu ja kuntoutujat muuttuvat. Globalisaatio, digitalisaatio, kansainvälistyminen, etätyö, muuttuvat työnteon muodot ja toisaalta kuntoutujien aiempaa moninaisempi tausta ovat jatkossa yhä enemmän työeläkekuntoutuksen haasteita. Ne edellyttävät herkkyyttä, jatkuvaa uuden oppimista ja valmiutta muuttaa aiempia toimintatapoja. Työeläkekuntoutuksen ei tule elää vain tässä ajassa, vaan ihmisten tulevaisuutta rakentavana palveluna sen tulee elää vähintään toinen jalka tulevaisuudessa.

